

o them

I S V E T

berš/leto: 17

avgust 2012, številka 44

Stran 2

**DAN ROMOV – ROMANO DIJ
Dogodki ob dnevu Romov**

Stran 5

**Vlada RS na delovnem obisku
v Pomurski regiji**

Stran 17

Romska noč v Piranu

Stran 20

Strokovna ekskurzija v Oxfordu

ROMANO THEM ROMSKI SVET

številka 44, avgust 2012

založnik
Zveza Romov Slovenije
Arhitekta Novaka 13
9000 Murska Sobota
tel.: 02 5308-100
fax: 02 5308-104
e-mail: romani.union@siol.net
www.zveza-romov.si

ROMIC ROMSKI INFORMATIVNI LIST
ROMSKA KULTURNA PROMOCIJA

e-mail: romic@siol.net
www.romic.si

odgovorni urednik
Jožek Horvat - Muc

uredniški odbor
dr. Pavla Štrukelj
Monika Sandreli
Janja Rošer
Slobodan Nezirovič
Bečiri Fatmir
Aleš Horvat
Robertina Ratko

dopisniki
Lujzi Baranja, New York
Dragoljub Ackovič, Beograd

Fotografije so prispevali:
Oto B., Štefan B., Aleš H., Tina R.
Stanko B., Kristjan H. in drugi

prelom in tisk
Tiskarna Klar, Murska Sobota

naklada
500 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št. 415-562/96, se Romano them - Romski svet šteje med proizvode za katere se plačuje 20% davek na dodano vrednost.

Izid časopisa Romano them je omogočilo
Ministrstvo za kulturo RS
in Urad za narodnosti RS

KAZALO

DAN ROMOV - ROMANO DIJ / Dogodki ob dnevu Romov ...	2
Vlada RS se je v okviru delovnega obiska v Pomurski regiji srečala tudi z romsko skupnostjo	5
Svet romske skupnosti zavrnil pritožbe na rezultate razpisa	6
Srečanje z ministrom za notranje zadeve	6
Svetovni dan Romov v Mariboru	8
Revščina in socialni transferji v Mariboru	9
NOVICE / NEVIPJA.....	9
KONGRES: »Soodločanje Romov pri zadevah javnega pomena«.....	10
Medijska pismenost za Rome.....	11
Podjetništvo za Romsko skupnost	12
Le z roko v roki bi lahko sistem izobraževanja bil uspešnejši	12
Prvomajski trg je zadišal po romskem svetu.....	14
Največji romski violinist - Jože Horvat - Dudum.....	15
Solidarno delovni teden	16
Romska noč v Piranu	17
Romano dive - Dan Romov.....	18
Mednarodno sodelovanje v Oxfordu 17. - 20.4.2012	19
Strokovna ekskurzija v Oxfordu	20
Obiskali so nas nadarjeni učenci iz osnovne šole Preserje, prisostvovali so pouku, gledališkemu maratonu poslušali šolski bend in pekli perece.....	21
Prireditev ob svetovnem dnevu Romov na OŠ Franceta Prešerna Črenšovci	22
Proslava ob Svetovnem dnevu Romov	23
Novice z Dolenjskega konca	24
Miljana Gligič-Mikica na obisku.....	25
Delavnica ob materinskem dnevu.....	26
Velikonočna delavnica	27
Rekreacijska delavnica ob koncu šolskega leta na OŠ Franceta Prešerna Črenšovci.....	27
Sodobna romska ženska	28

DAN ROMOV – ROMANO DIJ / Dogodki ob dnevu Romov

Romic

SREČANJE S PRESEDNIKOM DRŽAVNEGA ZBORA

U angjunu andu državnu zbor u Gregor Virant pe vašu romanu dij, lakhja le romane predstavnikjenca. Pru lakhipe le angjuneske zaru državnu zbor u Roma phukade palu pumaru aktualnu romanu položaj.

Predsednik državnega zbora dr. Gregor Virant je 4. aprila, v državnem zboru RS, ob svetovnem dnevu Romov sprejel predstavnike Romov. Na sprejemu so predsednika državnega zbora informirali v zvezi aktualnim položajem romske skupnosti. Po besedah predsednice Sveta romske skupnosti Republike Slovenije Janje Rošer se Romi srečujejo z največ težavami na področju izobraževanja, zaposlovanja ter bivanjskih razmer. Dostop do pitne vode in elektrike sta osnovna pogoja za dostojno življenje vsakega človeka, do česar pa je, kot je dejala Rošerjeva, veliko Romov prikrajšanih. Dejala je tudi, da normativno romski položaj sicer ureja Zakon o

romski skupnosti v Republiki Sloveniji iz leta 2007 ter da temelje za njegovo izvedbo postavlja vladni Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2010–2015, vendar pa je v praksi izvedba obeh zelo šibka. Vsi sogovorniki so se strinjali, da bi zakon bilo potrebno revidirati, pri čemer upajo, da bodo lahko aktivno vključeni. Predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc je v nadaljevanju opozoril tudi na problematiko visoke stopnje diskriminacije, segregacije ter

sovrážnega govora proti Romom, pri čemer meni, da bi morali tem pojavom nameniti večjo pozornost. Predstavniki romske skupnosti so povedali, da je skupnost zelo raznolika. Obstajajo različne romske civilne organizacije, ki si prizadevajo za izboljšanje bivanjskega, socialnega ter ekonomskega položaja pripadnikov romske skupnosti, za ohranjanje njihove identitete ter se zavzemajo za enakopravno vključevanje in integracijo Romov v javno življenje. Te si želijo, da bi lahko bile formalno zastopane tudi v Svetu romske skupnosti, ki predstavlja interese skupnosti v razmerju do državnih organov.

SREČANJE S PRESENIKOM DRŽAVE

Ipen avka pumen vašu romanu dij u romane predstavnikja lakle le državakre angjuneha le Danilo Türkiha, souh Ljubljane kerdja vakeribe pali romani problematika, pri souh sana te u manuša zaru Svet romana skupnostjakru, i Slovenski Romani

unija, Združenje Forum romskih svetnikov, Zveza romske skupnosti Umbrella, Romanu akademsku klub te zari Služba mistu naciji zaru ministrstvo vašu notranje zadevi.

Prav tako so se ob dnevu Romov romski predstavniki 6. aprila srečali z predsednikom republike dr. Danilom Türkom, ki je v Ljubljani organiziral pogovor o romski problematiki, na katerem so sodelovali predstavniki Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, Zveze Romov Slovenije, Združenja Forum romskih svetnikov Slovenije, Zveze romske skupnosti Umbrella, Romskega akademskega kluba ter Službe za narodnosti Ministrstva za notranje zadeve. Predsednica Sveta romske skupnosti Republike Slovenije Janja Rošar se je uvodoma zahvalila predsedniku republike za sprejem in za njegovo redno srečevanje s predstavniki romske skupnosti. Ker se v tovrstnih pogovorih pogosto poudarjajo problemi, je izrazila željo, da bi tokrat izpostavili tudi pozitivne vidike romske problematike v Sloveniji. Sogovorniki so se strinjali, da je v zadnjih letih na tem področju prišlo do pozitivnih sprememb, zlasti na področju vključevanja romskih otrok v predšolsko vzgojo in kasnejše izobraževanje, pa tudi na področju organiziranosti romske skupnosti v smeri večje enotnosti in krepitve notranjega demokra-

tičnega dialoga. Predsednik Türk je kot pozitivno spremembo omenil tudi večjo zastopanost žensk na vodstvenih položajih v romskih organizacijah. To je po njegovih besedah pomembno predvsem z vidika zagotavljanja ustrezne delitve dela in vzpodbujanja romskih žensk, da se izobražujejo in aktivno vključujejo v skupnost. Predsednik je dodal, da hkrati s tem čedalje bolj prihaja v ospredje tudi skrb za romske otroke in pomen zagotovitve osnovnih bivanjskih pogojev v romskih naseljih, vključno z dobavo vode in električne energije, ki so predpogoj za uspešno vključevanje romskih otrok v vzgojo in izobraževanje, za njihovo socializacijo in kasnejšo integracijo v družbo. Udeleženci pogovora so med glavnimi problemi opredelili slabe

bivanjske razmere, pravno neurejen status posameznih romskih naselij, nizko stopnjo izobraženosti in visoko stopnjo brezposelnosti Romov. Izrazili so upanje, da bo nekdanji Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti z reorganizacijo v Službo za narodnosti Ministrstva za notranje zadeve ohranil svojo nekdanjo vlogo na tem področju. Sogovorniki so se strinjali, da je na področju romske problematike prišlo do napredka, zlasti v primerjavi z nekaterimi drugimi državami v sosesčini. Predsednik Türk pa je ob tem poudaril, da pozitivni koraki ne smejo pripeljati do manjše zavzetosti pri reševanju romske problematike, ampak morajo pomeniti vzpodbudo za nadaljnje korake na tem področju.

OSREDNJA PRIREDITEV OB DNEVU ROMOV

I Slovenski Romani unija andu 6 april, andi Murska Sobota kerdja vašu romanu dij osrednji prireditev. Andu kulturnu program cidinja u hegeduvaši Jože Horvat-Dudum, te u hegedišja Terne Roma, Halgato band te u Pihalni orkester Murska Sobota. U angjunu zi slovenski romani unija u Jožek Horvat Muc andu pru vakeribe phendja, hot hi miškru romane čačipja te miškri praksa bare

njomi, kurkure pa kijren but vašu fider položaj. U minister Žiga Turk pa phendja, hot hi lačhi kerdi i zakonodaja palisoste men ašaauren andi Evropa, čulu pa kijras pru manušane odnosja.

Zveza Romov Slovenije je 6 aprila v Murski Soboti v počastitev dneva Romov pripravila osrednjo slovesnost. V kulturnem programu so nastopili violinist Jože Horvat Dudum ter glasbene skupine Terne Roma, Halgato band in Pihalni orkester Murska Sobota. Poleg pestrega glasbenega ter kulturnega programa je navzoče nagovoril tudi predsednik Romske zveze Jožek

Horvat –Muc. Slednji je pojasnil glede začetkov praznovanja svetovnega dne Romov, ki ga letos obeležujemo pred 8. aprilom zaradi velikonočnih praznikov. "Vsi narodi na svetu imajo svoje državne praznike, nekateri narodi praznujejo dan, ko so nastale njihove države, drugi pomemben dan v zgodovini. Tudi mi Romi imamo svoj nacionalni praznik, to je 8. april – Mednarodni dan Romov," je v nagovoru strnil Horvat –Muc. V nagovoru je opozoril, da je med zagotovljenimi pravicami Romov in prakso velik razkorak, sami pa si prizadevajo za dokončno ureditev

svojega položaja. Minister dr. Žiga Turk pa je povedal, da imamo veliko zakonodaje za urejanje položaja Romov, za kar nas hvalijo v Evropi, premalo pa smo naredili na medčloveških stikih. Položaj romske narodnostne skupnosti se je v zadnjih dveh desetletjih po besedah Turka izboljšal, tako na zakonodajnem področju z ustavnimi pravicami, kot v družbenem, kjer je več medsebojnega dialoga med Romi in ostalimi državljani Slovenije. "Vsi veste, da so prizadevanja na tem področju zelo velika. Če se ozremo dvajset let nazaj, bomo opazili spremembe. Opismenjevanje romskih otrok je danes bistveno večje, tudi prisotnost v šolah je boljša. Izkoriščanje otrok, ki se dogaja še marsikje v ostalih državah v Evropi, je v Sloveniji velika redkost," je med drugim povedal slavnostni govornik in kot ključno pri doseganju enakopravnosti izpostavil izobraževanje. Slednje navkljub prizadevanjem še ne dosega ravni, ki bi bila primerljiva z ostalimi mladimi v državi. Navkljub dobrim napredkom romske skupnosti, Turk meni, da se vedno najde prostor za izboljšave na področju romske integracije.

Vlada RS se je v okviru delovnega obiska v Pomurski regiji srečala tudi z romsko skupnostjo

Romic

Kada sinja i Slovenski vlada pru butjakru lakhipe andi Pomurski regija pumen u angjunu vladakru u Janez Janša te u minister mistu notranje zadeve u Vinko Gorenak erštimoj uradne lakhle te le romane predstavnikjenca andu 30 maj andi Beltince. Vakeribe sinja palu dauh sar hi kerde u normativja vaši ro-

mani skupnost andi Slovenija, pali legalizacija vašu romane gava, palu louj sej hi vašu evropske projekta, te paladauh khaj ezbe lime žungaulu vakeribe.phendru mik sinja hot pekaul zi aktualni problematika aktivno vključinel te le romen.

Vlada Republike Slovenije je na svoji prvi seji sprejela sklep, da bo

predvidoma enkrat mesečno obiskala eno regijo in v skladu z možnostmi izvedla tematsko sejo. Tako je drugi delovni obisk Vlade Republike Slovenije potekal 29. in 30. maja v Pomurski regiji. V okviru delovnega obiska sta se predsednik vlade Janez Janša in minister za notranje zadeve dr. Vinko Gorenak prvič uradno sestala s predstavniki romske skupnosti (Svet romske skupnosti, Zveze Romov Slovenije, Foruma romskih svetnikov, Romskega akademskega kluba), 30. maja v Beltincih. Sogovorniki so spregovorili o normativnih ureditvah, ki veljajo za romske skupnosti v Sloveniji ter naslovili problematiko legalizacije bivanja, financiranja na področju evropskih projektov in pojavov sovražnega govora. Strinjali so se tudi o tem, da bo romska skupnost aktivno vključevana v procese reševanja aktualnih problematik v povezavi z njimi.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

Svet romske skupnosti zavrnil pritožbe na rezultate razpisa

STA/N.Š.

Moravske Toplice 6.7.2012 - Svet romske skupnosti je na izredni seji sveta obravnaval tri pritožbe na rezultate razpisa za financiranje romskih društev.

Kot je povedala predsednica sveta Janja Rošer, je svet prvi dve pritožbi po obravnavi zavrnil, tretje pa sploh ni obravnaval, saj je društvo, ki se je pritožilo, po njenih besedah kršilo pogodbo za leto 2011.

Člani sveta za pritožbo Romskega društva Narcisa so ugotovili, da je ta nična

Kot je pojasnila Rošerjeva, so člani sveta za pritožbo Romskega društva Narcisa ugotovili, da je ta nična, saj je predsednik omenjenega

društva takoj naslednji dan po poslani pritožbi podpisal pogodbo, da se strinja z višino odobrenih sredstev. Svet je zavrnil tudi pritožbo Romskega informacijskega centra Anglunipe Ljubljana, ker so člani sveta ugotovili, da mu je komisija dodelila ustrezno višino sredstev.

Pritožbe dolenskega romskega društva Cigani nekoč, Romi danes pa svet na seji sploh ni obravnaval. Po navedbah Rošerjeve je bila vloga zavrnjena, ker društvo ni podalo vsebinskega in finančnega poročila za leto 2011, s čimer je kršilo 5. člen pogodbe, ki je bila sklenjena med društvom in svetom romske skupnosti za leto 2011.

Miklič Rošerjevo večkrat pozval k odstopu

Predsednik društva Bogdan Miklič je na seji zaradi nestrinjanja z rezultati razpisa Rošerjevo večkrat pozval k odstopu. Kot je pojasnil, jo je obenem tudi opozoril, da na Dolenskem nemalo Romov živi v hudih socialnih stiskah in da so potrebni pomoči.

Rošerjeva je glede Mikličevih pozivov k odstopu povedala, da se ji zdijo neutemeljeni, saj da je svet v času njenega predsedovanja napredoval, da aktivno deluje in da tudi državni organi svet sedaj bolj upoštevajo.

Srečanje z ministrom za notranje zadeve

Romic

Minister za notranje zadeve dr. Vinko Gorenak se je 10. julija 2012 v Murski Soboti srečal s predsednikom Zveze Romov Slovenije mag. Jožkom Horvatom Mucem.

Srečanje se je začelo ob 13. uri v prostorih Zveze Romov Slovenije. Po srečanju je minister Gorenak bil gost v radijskem studiu Romskega informativnega centra ROMIC, potem pa si so vsi skupaj ogledali romski naselji v Beltincih in Pušči.

Uvodoma mu je Horvat Jožek - Muc predstavil aktivnosti, ki jih organizira Zveza Romov Slovenije, velik del srečanja pa sta namenila

predvsem sodelovanju med policijo in Romi. Tako je Zveza Romov Slovenije organizirala že več izobraževanj za policiste, s katerimi jih želijo seznaniti s kulturo in z načinom življenja Romov. Prav tako potekajo različna izobraževanja na to temo v policiji. Ob tem je minister izrazil željo, da bi bilo v policiji zaposlenih več predstavnikov romske skupnosti, ki bi s svojim znanjem in izkušnjami pripomogli k lažjemu reševanju sporov med Romi. Pozitiven učinek pa bi imeli tudi sosveti, v katerih bi sodelovali romski svetniki, Romi, župani in predstavniki policije. Ob koncu obiska si je minister ogledal tudi romski naselji v Beltincih in Pušči.

ROMIC
Romski informativni center

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

 The advertisement features a close-up of a radio with a red Romi wheel logo on the right side. The background is a mix of red, blue, and green colors.

Svetovni dan Romov v Mariboru

Alenka Novak

Kot vsako leto se je tudi letos odvijalo praznovanje Svetovnega dneva Romov tako v Sloveniji kot tudi drugje po Svetu. Mariborski Romi so ta praznik obeležili 11.4.2012 ob 14.30 uri v restavraciji Gurmanski hram v Mariboru.

Kot že toliko let doslej je tudi letos s pozdravnim nagovorom otvoril slovesnost predstavnik Romov v Mariboru g. Fatmir Bećiri. Za tem nas je nagovoril državni sekretar Vlade Republike Slovenije g. Janez Ujčič. Tudi g. Davor Dominkuš nas je kot direktor direktorata za socialne zadeve na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve počastil s slavnostnim govorom. Kot povabljeni gosti so nas nagovorili tudi podžupan Mestne občine Maribor g. Tomaž Kancler, predsednica Sveta Romske skupnosti Republike Slovenije ga. Janja Rošer ter g. Jo-

žek Horvat – Muc kot predsednik Zveze Romov Slovenije.

S kulturnim delom programa so nas počastila Romska društva Romano pralipe, Romano vozo in Romano Ilo, kateri so izvedli folklorne romske plesne in izvedli dramske predstave. Tudi glasbeniki, ki so se

pridružili izvedbi so za seboj pustili nepozaben vtis. Z recitacijami pa so se zelo izkazali otroci iz Osnovne šole Maksa Durjave in Osnovne šole Janka Padežnika.

Ob zaključku prireditve so se podelile pohvale za najbolj prizadevne člane romske skupnosti oziroma za nastopajoče člane kulturnega programa.

Praznovanje tega največjega Romskega praznika se je nadaljevalo ob pogostitvi povabljenecv in dobri glasbi kakor tudi ob medsebojnih pogovorih o nadaljnjih sodelovanjih, končalo pa se je v poznih urah z nepozabnimi vtisi prisotnih.

Izvedbo praznovanja Svetovnega dneva Romov v Mariboru so financirali Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport ter Mestna občina Maribor.

ROMI C
Romski informativni center

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia RomiC na frekvenci 97,6 MHz.

Revščina in socialni transferji v Mariboru

Alenka Novak

V četrtek 5.7.2012 se je v sejni dvorani Centra za socialno delo Maribor odvijala okrogla miza na temo »Revščina in socialni transferji v Mariboru«.

Organizatorji okrogle mize so bili Romano Kher – Romska hiša in Združenje Forum romskih svetnikov Slovenije. Sodelovanja v razpravi so se udeležili tudi g. Davor Dominkuš (Direktorat za socialne zadeve), ga. Zdenka Čebašek Travnik (Varuhinja človekovih pravic RS), g. Jožef Tivadar (dir. CSD Maribor), ga. Vlasta Stojak (dir. Zavod za zaposlovanje OE Maribor), g. Darko Rudaš (Forum romskih svetnikov Slovenije), g. Rexhep Krasniq (Romsko društvo Anglunipe-Maribor) in g. Fatmir Bečiri (Romsko društvo Romano Pralipe-Maribor).

Tema okrogle mize je bila predvsem rešitev Romov iz revščine kar pa je pogojeno z zaposlovanjem. Nova zakonodaja, ki je v veljavi od meseca januarja 2012 je predvsem

prizadela romsko populacijo, čeprav vemo, da je celotna Slovenija v krizi. Kot je poudaril g. Darko Rudaš Romi radi delajo in se radi izobražujejo. Težava je le v tem, da ne dobijo zaposlitve, ker so Romi. Iz tega sledi, da so na trgu dela najšibkejši oziroma diskriminirani. Omeniti pa velja da g. Fatmir Bečiri kot predstavnik Romov v

Mariboru zelo aktivno deluje in sodeluje z različnimi institucijami, predvsem s Centrom za socialno delo, z Zavodom za zaposlovanje, Z Javnim medobčinskim stanovanjskim skladom in drugimi. Vse navedene organizacije pa tudi po svojih najboljših močeh pomagajo Romom živečim v Mariboru.

NOVICE / NEVIPJA

Romic

V počastitev svetovnega dneva Romov, so 4. aprila, so v romskem naselju Hudeje odprli romski muzej. Majhna lesena zgradba ob glavni cesti je zdaj še bolj prazna kot polna, vendar jo bodo po besedah Matije Hočevarja, romskega svetnika v Trebnjem, kmalu napolnili s starimi romskimi predmeti. Muzej, ki si ga je mogoče ogledati ob vsakem času, so z lastnimi sredstvi (okoli dva tisoč evrov so porabili

zanj) in delom zgradili domačini, bili pa so deležni strokovne podpore zaposlenih in sodelavcev Projekta Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti.

Na osnovni šoli Sveti Jurij so 11. aprila pripravili prireditev ob mednarodnem dnevu Romov z medšolskim srečanjem osnovnih šol Sveti Jurij in Kuzma ter okroglo mizo na

temo Integracija romskih učencev v družbo in medkulturni dialog. Najprej so v telovadnici osnovne šole pripravili kulturni program, v katerem so nastopili učenci obeh šol. Sledil je medšolski kviz tričlanskih ekip osnovnih šol Kuzma in Sveti Jurij, v katerem so učenci pokazali svoje znanje o zgodovini in kulturi Romov, le s točko prednosti pa so 'zmagali' domačini. Nato so o integraciji romskih učencev sprego-

vorili na okrogli mizi.

Dekan zagrebške filozofske fakultete Damir Boras je ob praznovanju svetovnega dneva Romov v hrvaškem saboru napovedal, da bodo na oddelku za indologijo in daljnovzhodne študije kot izbirni predmet uvedli romski jezik. Prvi semester bo financirala filozofska fakulteta, profesorji pa bodo iz BiH in Makedonije. »Z uvedbo romskega jezika na eni od hrvaških univerz potrjujemo, da nam naše naše manjšine veliko pomenijo,« je izjavil Boras. Pričakuje, da bodo imeli Romi na Hrvaškem po uvedbi novega študija priložnost za še boljše izobraževanje. Predavatelji bodo na

začetku prihajali iz Makedonije in Sarajeva, pri čemer gre za izvirne govorce Rome, ki so avtorji romskih slovnice, je še pojasnil dekan. Boras je potrdil, da bo filozofska fakulteta finančno podprla tudi izdajo slovnice romskega jezika v hrvaščini. Izrazil je upanje, da bodo projekt podprle tudi druge organizacije in institucije, načeloma pa je pomoč že napovedalo hrvaško ministrstvo za znanost, izobraževanje in šport. Na zagrebški filozofski fakulteti so se odločili financirati uvedbo študija romskega jezika, potem ko se je na njih obrnil saborski poslanec iz vrst romske skupnosti Veljko Kajtazi, ki je sicer poslanec 12 manjšin

v hrvaškem parlamentu. Kajtazi je eden redkih visoko izobraženih Romov na Hrvaškem. Med drugim je leta 2008 pripravil prvi romsko-hrvaški slovar, je tudi avtor nekaj otroških knjig v romskem jeziku. Dejavno se je ukvarjal tudi s športom. Kot je zapisal v svojem profilu na spletnem družabnem omrežju Facebook, je bil tudi član karate reprezentance Slovenije, kjer je nekaj let delal tudi kot trener. Romi so ena izmed 22 manjšin na Hrvaškem. Po zadnjem uradnem popisu prebivalstva na Hrvaškem živi nekaj manj kot 10.000 Romov, največ na območju Medžimurja, Zagreba in Osijeka.

KONGRES: »Soodločanje Romov pri zadevah javnega pomena«

Romic

1. vseslovenski kongres romske civilne družbe z naslovom: »Soodločanje Romov pri zadevah javnega pomena, so 12. aprila v Ljubljani pripravili Forum romskih svetnikov, Državni svet in projektna skupina Romano kher, ki deluje v okviru Regionalne razvojne agencije Mura iz Murske Sobotice. Častni pokrovitelj kongresa je bil predsednik republike dr. Danilo Türk. Udeleženci kongresa so spregovorili o trenutnem položaju romske skupnosti v Sloveniji. Večje število romskih in neromskih organizacij pa je podpisalo slavnostno deklaracijo o močnejšem povezovanju romske civilne družbe. V imenu predsednika republike je zbrane nagovoril svetovalec Franc Hočevar, ki je opozoril na pravico vseh do zdrave pitne vode in ostale infrastrukture. Po njegovem prepričanju mora biti temeljni cilj naše družbe neoviran vstop otrok v osnovno šolo, kar je pogoj za

uspešno izobraževanje in kasnejšo zaposlitev. Organizator kongresa in predsednik Foruma romskih svetnikov Darko Rudaš pravi, da Romi ne bodo več opozarjali na tisto česar nimajo in s tem izkazovali svojo nemoč, temveč da je potrebno prevzeti odgovornost in vzpostaviti mehanizme sistemskega vpliva.

Zbrane na kongresu je pozdravila tudi predsednica Sveta romske skupnosti Janja Rošar, ki je zbranim med drugim povedala, da se Romi v Sloveniji srečujejo s številnimi težavami. Poudarila je, da predstavlja Svet interese Romov do državnih organov. Hkrati je zaželela, da bi romski kongres potekal v strpnem ozračju.

Osrednja govornica, varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik, je izrazila zadovoljstvo, da se tudi romske ženske vse bolj uveljavljajo v družbenem in političnem življenju romske manjšine.

Sklepno dejanje kongresa je bil podpis skupne deklaracije, s katero nameravajo ustanoviti novo zvezo, ki bo združevala romske in ostale organizacije, ki se borijo za boljši položaj Romov. Zainteresirane organizacije se bodo srečale na ustanovni skupščini v romskem naselju Hudeje.

Povzetek: Andu Državnu zbor Ljubljane sinja kerdu 1 kongres, le anaveha Soodločanje Romov pri zadevah javnega pomena, souh khetaun kerde u Forum romane svetnikjengru, u državnu svet te u u manušazaru projekt Romanu kher.

Medijska pismenost za Rome

Romic

Zavod Papilot, enota Murska Sobota bo v prihodnjih treh letih izvajal programa: Medijska pismenost za Rome in Podjetništvo za Rome, ki ju bo financiralo ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport. Od 4. 6. - 8. 6. je v Murski Soboti potekal 40 urni program Medijska pismenost za Rome, ki je namenjen mentorjem ki delajo z romsko skupnostjo. 14 udeležencev je aktivno sooblikovalo program, v okviru katerega so si ogledali medijske hiše v Pomurju in primere dobrih praks. »Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete Prednostne usmeritve programov, ki jih izvajajo za romsko skupnost imajo namen spodbuditi vseživljenjsko učenje, kakor tudi izboljšanje usposobljenosti posameznika za delo in življenje v družbi temelječi na znanju. Cilj programov je preko neformalnega izobraževanja usposobiti strokovne delavce za boljše informiranje v družbi, pravi direktorica murskosoboške enote zavoda Papilot, Vesna Laissani.

V programu medijska pismenost za Rome so udeleženci spoznavali, kaj so mediji, nove medije, internet in njegove pasti. Pozornost so

posvetili tudi retoriki, pripravi novinarske konference in uspešni komunikaciji z mediji. O medijski pismenosti je predavala Darja Gačnik

V okviru programa medijska pismenost so udeleženci spoznavali tudi različne pismenosti. Splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih zagotavljajo knjižnično dejavnost, namenjeno tudi pripadnikom romske skupnosti. Tako imajo v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota gradivo tudi v romskem jeziku.

V okviru programa bo nastalo pisno gradivo za udeležence in kurikulum programa. Pri Papilotu so začeli tudi s programom Podjetništvo za Rome s katerim želijo motivirati romsko skupnost da si

pridobi nova znanja in spretnosti, ki lahko pripomorejo tudi k lažji samozaposlitvi.

Povzetek: Zu zavod Papilot kijrel vašu roma 40 urengru program Medijakru pisišaugu Tělu program pumen sika vni so hi u mediji, u neve mediji te u internet te leskre kinji. U manuša sej hi aktivne zu program, zi souh pumenge dikna u podjetja, u mediji te i primerja zi lačni buti. Těli djik masek kezđina le programiha Podjetništvo vašu Roma, saveha kamen hot u Roma djirinen neve sika-vibja, sej lenge pomožina te kurkure te lakhel i buti.

Podjetništvo za Romsko skupnost

Romic

Od 2-6 junija je Mursko soboški zavod Papihot v prostorih Zveze Romov Slovenije izvajal program Podjetništvo za Rome v obsegu 40 ur. Namen programa je razviti podjetniško miselnost in pripravili ljudi za razmišljanje o samozaposlitvi, odprtju svojega lastnega podjetja, razvoju podjetniških idej in samoiniciativnosti. Program je namenjen izobraževalcem oz strokovnim delavcem, mentorjem, ki delajo s populacijo odraslih Romov na področju neformalnega izobraževanja, (kulturna, športna in turistična društva, ljudske univerze, knjižnice,..). Partnerji v projektu so Fakulteta za management Koper, Regionalna razvojna agencija Mura

in Zveza Romov Slovenije.

Zavod Papihot je s pomočjo partnerjev izvedel prvi modul programa Podjetništvo za Rome, ki ga delno financira Evropska unija. V prvem modulu, so udeležencem predstavili namene in cilje programa, ter spregovorili o osnovnih pojmi podjetništva. Profesor podjetništva na Fakulteti za management v Kopru Boštjan Antončič, ki je mnenja da sama ideja o podjetništvu ni dovolj, potrebno je da željo po podjetništvu tudi uresničimo. Med predavatelji je bila tudi Jasna Auer Antončič, ki na Fakulteti za management v Kopru raziskuje in predava s področja podjetništva. Z romsko skupnostjo se je srečala

prvič. Udeleženci so dobili nova znanja, nekateri so dobili idejo da ustanovijo podjetje. Vodja programa murskosoboškega zavoda Papihot, Vesna Laissani, je zadovoljna z izvedbo programa. Program Podjetništvo za Rome se bo nadaljeval prihodnje leto, januarja in februarja v Krškem ter aprila in maja v Murski Soboti.

Povzetek: U zavod Papihot kerdja andi Murska Sobota program Podjetništvo vašu Roma, pri souh sikjona-bi sar te kijrel podjetje, so šej kijren u Roma hot praun podjetje. Adauh sikavibe pa lenge šej pomožijnel te vašu fider te lakhel buti.

Le z roko v roki bi lahko sistem izobraževanja bil uspešnejši

Jelka Jevšek

Živimo v času, ko kriza ni prizanaša nikomur. Zlasti revnejši sloj je izpostavljen še večji bitki za življenje in obstoj. Žal lahko ugotovljamo, da je zelo veliko Romov v stanju, ko je skrb za preživetje pomembnejše od česar koli drugega.

Brez izobrazbe ni napredka, ni razvoja, izobrazba je človeški kapital, ki omogoča v normalnih gospodarskih razmerah izboljšanje socialnega položaja posameznika, zato je za vsakega člana družbe zelo pomembna, torej tudi za predstavnika romske skupnosti. Daje mu enake možnosti na trgu delovne sile. Zato je

pomembno, kako družba udejanja pogoje pravičnega in uspešnega izobraževanja tudi romskih otrok.

Številni zakoni in predpisi na evropski ravni in tudi na ravni Republike Slovenije urejajo pravičnost na področju izobraževanja romskih otrok. Ne smemo pozabiti na pomembne dokumente Organizacije združenih narodov oz. Generalne skupščine združenih narodov, ki se že od ustanovitve leta 1945 bori za človekove pravice in s tem tudi za otrokove pravice. Tako imajo tudi romski otroci pravico do dostojnega načina življenja.

Lahko bi pričakovali, da bo po težkih časih holokavsta, nenehnih preganjanjih in izkoriščanjih predstavnikov romske skupnosti v prejšnjih stoletjih, v tem stoletju prevladovala človečnost. Vendar v mnogih državah Evropske unije še vedno ni tako. Spoznanja, da človek ne sprejema človeka v njegovi biti oz. da ga niti ne želi sprejeti, ker je »drugačen«, so zame zelo boleča. Pa ne drugačen zaradi njegovih sposobnosti, ampak zaradi njegovega načina življenja, navad, kulture.

Žal šolski sistem še vedno dela razlike med otroki. Prisotna je diskriminacija in segregacija v šolskih sistemih Evropske unije in tudi slovenski ni izjema.

Zase lahko rečem, da nikoli nisem delala razlik med revnimi in bogatimi, niti med različnimi barvami kože. Tako vzgajam tudi svoje otroke. Sprejemam ljudi takšne, kot so. Nenazadnje nas drugačnost bogati.

Številne aktivnosti romskih politikov zame predstavljajo življenje in dihanje romske skupnosti. Politične aktivnosti g. Jožeka Horvat Muca, g. Darka Rudaša, go. Janje Rošer, vseh romskih svetnikov in drugih predstavnikov mi dajo vedeti, da romska skupnost še živi in ni obupala nad skupnostjo, ki jih ne sprejema na način, kot bi morala. V njihovem delovanju je čutiti nenehen boj. Lahko rečem, da je ta večji kot boj marsikaterih drugih politikov, ki skrbijo za življenje drugih državljanov Republike Slovenije.

Nikoli v življenju ne obupam, zato sem prepričana, da nenehen boj romske skupnosti za spremembe, za njihove pravice prinaša dolgoročno tudi rezultate, ki bodo primernejši zanje. Če bomo še ostali državljani prispevali svoj delež k ureditvi družbene klime, sem prepričana, da bodo pozitivne spremembe opazne tudi za romsko skupnost.

V privatnem in službenem življenju sem povezana z življenjem Romov. Prav ta vez me je pripeljala do spoznanja, da lahko tudi sama prispevam vsaj minimalni delež k izboljšanju položaja predstavnikov romske skupnosti v naši družbi z

izborom primerne raziskovalne naloge na podiplomskem študiju, ki ga zaključujem na Fakulteti za management v Kopru.

Želja se mi je uresničila s tem, da sem se vključila na področje raziskovanja, ki bi lahko izboljšalo osnovni položaj romskih otrok.

V meni je vedno vel duh pravičnosti. Krivica, storjena meni ali komurkoli drugemu, je vedno začrtala v meni globoke rane. Začutila sem, da naša družba do romskih otrok ni pravična. Koliko pa je nepravilna in kaj bi bilo potrebno spremeniti za večjo pravičnost, pa sem želela ugotoviti z raziskavo.

Ker sem zaposlena na Centru za socialno delo – v družbeni instituciji, sem želela raziskavo usmeriti v področje socialna pravičnost, ki se uresničuje tudi v izobraževalnem sistemu. Socialna pravičnost je tista pravičnost, s pomočjo katere lahko ljudje s svojim sodelovanjem vplivajo na oblikovanje politik in s tem tudi na svoje življenje.

Tema moje raziskovalne naloge se nanaša na politiko izobraževanja romskih otrok v osnovnošolskem izobraževanju v luči pravičnosti in uspešnosti.

Osnova raziskave, ki jo pripravljam, je politična analiza. Pomembno je, kako akterji vplivajo na politiko izobraževanja, kako se le-ta oblikuje in seveda izvaja. Neprimerne oblikovanje ali napačno oblikovanje javne politike ima lahko velike negativne posledice.

Narejene so bile že številne dobre raziskave. Prepričana sem, da bi z združitvijo ugotovitev vseh zagnanih raziskovalcev, lahko naša politika našla dobra izhodišča za nadaljnjo uspešnejše delo. Škoda je samo, da so številne raziskave samo same sebi namen in da ne najdejo pravega mesta v naši družbi.

Sedaj sem zelo veliko na terenu. Ljudje me srečujejo na raznih delih Slovenije.

Empirični del raziskave je zasnovan na intervjujih, v katere so vključeni tudi predstavniki romske skupnosti. Moram priznati, da sem navdušena nad pripravljenostjo po-

vabljenih k sodelovanju v raziskavo, pa naj bo to na Dolenjskem, Prekmurju ali Štajerskem. To daje vedeti, da si ljudje želijo sprememb oz. da so te spremembe nujno potrebne. Po drugi strani pa ugotavljam, da so ljudje željni, da jih nekdo posluša, poskuša razumeti in jim želi pomagati.

Pomembno je, kaj lahko naredijo tisti, ki lahko na kakršen koli način vplivajo na politiko, ki zaznamuje usodo romske skupnosti. Prepričana sem, da ni dovolj samo opozarjati na probleme, potrebno jih je tudi reševati. Zapisi rešitev v zakone, podzakonske akte in druge dokumente niso dovolj, če se ti ne implementirajo v praksi.

Kot mama treh otrok lahko rečem, da se kljub izobrazbi in zaenkrat zagotovljeni službi, v meni odpira veliko vprašanj, kaj bo z mojimi otroki, pa tudi, kaj bo v prihodnosti z malimi glavicami s črnimi lasmi in črnimi očmi romskih otrok, če ne bo naša družba pristopila na pravem mestu k reševanju problemov.

Lahko trdim, da je življenje Romov v Sloveniji v primerjavi z nekaterimi drugimi državami Evropske unije korak bliže cilju, vendar bo Republika Slovenija morala »preteči maraton«, da bo življenje Romov povsod človekove dostojnosti primerno. Pomembne so spremembe, pa če tudi le na način inkrementalizma (korak po koraku).

Zanimiva je trditev prof. dr. Nullmeierja, profesorja političnih znanosti na Univerzi v Bremnu in direktorja Centra za socialno politiko, v članku *Soziale Gerechtigkeit – ein politischer »Kampfbegriff«* (2009). Opozarja, da mora biti v interesu vlade, da sprejema doseženo pravičnost kot politični uspeh oblikovalcev politike. Težko trdim, da slovenski politiki tako razmišljajo.

Vse demokratične države bi morale zagotavljati demokratično družbo brez kakršnih koli oblik kršenja človekovih pravic. Vsi člani naše družbe smo dolžni, da to demokratičnost tudi uresničujemo, saj lahko le s svojim aktivnim delovanjem pripomočemo k razvoju pravične družbe.

Prvomajski trg je zadišal po romskem svetu

Zalika Cener

Medobčinsko romsko društvo Primorske MRO DADA iz Pirana je 18. maja, organiziralo gledališki teater na prostem. Igralci romskega gledališča Romano Union iz Murske sobote so na Prvomajskem trgu pritegnili kar nekaj pozornosti in razveselili mimoidoče.

Igralci so zaigrali igro »Loli phaub - Rdeča jabolka«, ki jo je zrežiral Jožek Horvat Muc. Igra je vsebovala ples in glasbo, dialogi pa so bili v romskem in prekmurskem narečju.

S to predstavo je društvo MRO DADA poskušalo prikazati tudi združevanje Romov in neromov na Primorskem in pokazati občinstvu ves čar, ki ga imajo Romi pri svojem ustvarjanju. »Kajti mesto Piran je sestavljeno iz mnogih kultur, ki med seboj dobro sodelujejo,« so nam razložili v društvu.

»Člani društva se ob tem zahvaljujemo gostincem in trgovcem trga Prvega maja (Kantina, Fontana, Delfin, Verdi, Trgovina Franko, Trgovina 1. maj) za donacije, požrtvovanost in vso ostalo pomoč, ki so jo nudili. Posebej se zahvaljujemo tudi gospodu Gianniju Colloriju, ki je priskočil na pomoč z ozvočenjem in fantom na rampi, ki so delali tisto popoldne,« je ob koncu predstave dodala predsednica društva MRO DADA Zalika Cener.

Največji romski violinist - Jože Horvat – Dudum

Romic

Največji romski violinist- primaš - osemdeset letni Jože Horvat – Dudum živi v Kopru. Rojen je v Prekmurju v romskem naselju Zenkovci, ki je znano po dobrih romskih glasbenikih, še posebej izstopajo po dobrih violinistih. Duduma je življenjska pot odnesla v Koper, kjer je svoje znanje v glasbeni šoli prenašal na mlajši rod. Violina je ljubezen njegovega življenja, doma ima kar 40 violin. Prvič je Dudum v svoji šestdesetletni karieri pred romsko skupnostjo nastopil pred enim letom na prireditvi ob 15 letnici delovanja Zveze Romov Slovenije, na letošnji osrednji prireditvi ob dnevu Romov pa drugič, upamo da ne zadnjič.

Jože Horvat –Dudum se je pri desetih letih učil igranja na cimbele. Ker ima ta instrument veliko strun in ker ni imel dobrega učitelja, ga je igranje na cimbele hitro minilo. Že kot otrok je kazal glasbeno nadarjenost. Moški v vasi Zenkovci so radovedno čakali za kateri instrument se bo mladi Jože odločil.

Še kot otrok se je pridružil glasbenikom in z njimi igral po gostilnah. Nekaj časa je v Murski Soboti obiskoval glasbeno šolo, tudi tu ni imel sreče z učiteljem in jo po treh mesecih opustil. Dolgo časa je igral v mestnem orkestru, kjer je igralo veliko Romov.

Veliko je igral v tujini, kot sam pravi po celem svetu od Švice pa vse do Afrike. Ko se je vrnil iz tujine se je zaposlil na glasbeni šoli, kjer je poučeval 35 let. V njegovi šestdesetletni glasbeni karieri je bil vsak nastop pomemben.

Doma ima kar 40 violin na katerih vsakodnevno igra. Violina je ljubezen njegovega življenja. Ker so

doma potrebovali več violin jih je kar naenkrat začel zbirati, nekatere je kupil, druge je dobil. Vedno je imel željo da svoje znanje prenese na mlajši rod. Razmišlja tudi o izdaji zgoščenke.

Povzetek: U 80 beršengru Jože Horvat-dudum žijl Koper, ulilu amdu romanu gav Zenkovce souh sana valamikur prindžarde palu lač-

he romane heguduvašja. U Dudum mauk iftavardeš berš cidel hegeduva, trandupanč berš te sikavlahi te cidel i hegeduva. Akaun pru phure berša pa peske kivaninel te del auri cd pri sej ovna leskre djija.

Solidarno delovni teden

Slobodan Nezirovič

Tudi čez poletje smo v romskem društvu Romano vozo precej aktivni. Kot vedno načrtujemo udeležbo na seminarjih in podobnih programih izobraževalnega značaja, udeležujemo se dobroteljskih in volenterskih akcij. Ko od marca preko programa javnih del v programu Mladi ambasadorji medkulturnega dialoga zaposluje dve osebi, smo lahko na projektih vedno primerno zastopani in nudimo podporo kjer je potrebna. To počnemo v imenu solidarnosti in ker vse smernice kažejo, da bo v prihodnosti še bolj držal rek »v znanju je moč«.

Zadnji vikend junija smo nekateri člani Romano vozo obiskali zaključno prireditev preventivne akcije »Mladi smo zakon - furamo za lajf«, ki je v tekočem tednu s kolesarjenjem po etapah od Lendave do Pirana na svojevrsten način opozarjala na mladostnike iz deprivilegiranih okolij in težave s katerimi se srečujejo. Na vsaki od sedmih kolesarskih etap so program popestrili s prireditvami in lokalnimi običaji, dostikrat pa so mlade pozdravili župani ali predstavniki obiskanih mest. Zaključna prireditev je potekala na Prvomajskem trgu v Piranu, zbrane obiskovalce sta nagovorila piranski župan Peter Bosman in prva dama Barbara Miklič

Türk, največji zmagovalci akcije pa so seveda bili mladi kolesarji, ki jim je uspel takšen podvig. Romano vozo je preko programa MAMD v akcijo posodilo zaposlenega za terensko asistenco v spremljevalni ekipi. V našem društvu na ta način izkazujemo podporo pozitivnim aktivnostim ter gradimo mostove med nami.

Po zaključku prireditve je zaposleni v Romano vozo potoval naravnost v Terme Dobrna na nacionalno usposabljanje »Mladi v akciji / U terne andi akcija«, kjer so ves dan že bile prisotne tudi tri naše članice. Usposabljanje je priredil zavod MOVIT, nacionalna agencija programa EU Mladi v akciji. Skozi dvodnevni program so nam organizatorji pobližje predstavili kako pri-

javiti projekte namenjene romskim organizacijam ter civilni pobudi, ki delujejo na tem področju, v treh kategorijah. Poleg gostega formalnega urnika je ostal čas, da smo v čudovitem okolju spoznali sorodne organizacije, izmenjali izkušnje in odprli možnosti bodočega sodelovanja. Čeprav je v Romano vozo za nami dolgoletno aktivno delovanje, so se vseeno porajala vprašanja tudi, ker se pravilniki spreminjajo, organizator pa se je zavzel, da razloži morebitne nejasnosti.

Od solidarno delovnega tedna smo odnesli nova znanja, poznanstva, načrte in predvsem ogromno pozitivnih izkušenj.

Romska noč v Piranu

Romic

Medoobčinsko romsko društvo Mro dada-Moj oče, je v Piranu pripravil dvodnevno Romsko noč. V bogatem kulturnem programu romske glasbe in plesa so nastopili: Romano Jilo, romska plesna skupina, glasbena skupin Skandal band in trubači iz Pule. V okviru dvodnevnih romskih noči je zadnji dan potekala peš povorka ki se je začela na Tartinijevem trgu v Piranu in nadaljevala ob morju vse do Portorož. Zalika Cener je želela širši javnosti z dvodnevno romsko nočjo predstaviti bogato romsko kulturo in opozoriti da tudi na Primorskem živijo Romi. Romske noči so se udeležili Romi, ki so že davno našli svoj dom na Obali, pa tudi iz Istre, iz notranjosti Slovenije in celo iz Prekmurja. Vse je v svojem imenu in v imenu sveta romske skupnosti pozdravila predsednica sveta, Janja Rošer. Rozalija Horvat je po rodu iz Lendave, že vrsto let živi na Primorskem, vse prisotne in svoje domače je pozdravila v rom-

skem jeziku. Dogajanje je razveselilo mnoge, saj je kulturni program z obilo romske glasbe in plesa prerasel v veselo rajanje z občinstvom, ki ga ni in ni hotelo biti konec. Predsednica društva Mro dada Zalika Cener po uspešni prireditvi ne bo počivala, načrtuje že nove projekte.

Povzetek: Andi piran kerdja u romanu društvu Mro dada duj deve-sengri romani kerati, pri sej khelde te cidine u Roma andri Pula, te u khelačja Romano jilo. Le kera-tjenca kamle te sikal hot hi te pru Primorsku u Roma, te hot himen barvali romani kultura.

Vabimo Vas k poslušanju
romskega radia Romic
na frekvenci 97,6 MHz.

Romano dive - Dan Romov

Šarenka Hudorovac

V Kerinovem Grmu v občini Krško smo letos prvič praznovali 8. april, Svetovni dan Romov. Pripravili smo kulturni program, kjer so se nam pridružili otroci z Lok in Romskega društva kolo z Drnovega. Predstavili so Sneguljčico in sedem palčkov ter tradicionalni romski ples. Zaplesale so nam dekleta, ki so celo leto pridno vadila v šoli. Z otroki iz Kerinovega Grma smo pripravili igro o njihovem dnevu ter ples. Delavnice so potekale kar tri mesece, da smo lahko šli prvič na oder. V začetku smo vsi nastopajoči imeli tremo in nas je skrbelo ali nam bo na odru uspelo.

Romsko društvo Kolo in novoustanovljeno društvo za medkulturni dialog Mosto sta predstavila svojo dejavnost, načrte in projekte, s katerimi se bodo ukvarjali v naslednjem letu. Prireditev nam je zelo lepo uspela. Zelo sem ponosna da sem bila prvič mentorica skupini otrok.

Pri pripravi programa smo sodelovali Šarenka, Sonja, Mihaela, Romsko društvo Kolo in Društvo zaveznikov mehkega pristanka, ki je organiziralo usposabljanje, v okviru katerega smo pridobili različna znanja, ki smo jih uporabili pri izvedbi prireditve. S področja kulturnega menedžmenta se v okviru projekta Promotorji medkulturnega dialoga, ki ga je podprl Evropski socialni sklad, usposabljam tudi na področju snemanja filmov, fotografije, javnega nastopanja in raziskovanja

ter ohranjanja kulturne dediščine.

Romano dive

Du Kruglov veš du občina Krško men hine prvo puto praznovanje 8. april Svetovno Romano dive. Prpravijamo kulturno progamo ke pe mence prdužinde čavora zur Loke in Romano društvo Kolo zur Drnovo. Predstavinde mence Snegulčica i sedam palčki i tradicionalno romano pleso. Zakhelde mence i čhaja ke celo berš pridno vadine du šola. Čhavorenca du Kruglov veš prpravijamo igra šu lengaro dive i khelibe. Delavnice trajinene trin mišici da lako gejamo prvo puto pu odro. Začetka men hine trema i men srbinele dali mence hoče pu odro uspin.

Romano društvo Kolo i nevo ustanovindo društvo šu medkul-

turni dialog Mosto ješto predstavin phre dejavnosti načrti i projekti kolenca ke pe ukvarinena aver berš. Prireditev mence šukar uspija. Zarale hinju ponosno da hinjave prvo puto mentorica skupinake čhavenge.

Žu programo sodoloviname Šarenka, Sonja, Mihaela, Romano društvo Kolo in Društvo zaveznikov mehkega pristanka ke organizarija usposabljanje du kava projekto pe šikavame različno znanja ke len uporabiname žu prireditev. I kulturno menedžment du projekto promotorji medkulturnega dialoga ke le podprija evropski socialni sklad šikavamo pe snimini filmi, slikini, javno nastopanje i raziskovinamo i ohraninamo kulturno dediščina.

ROMIC
Romski informativni center

**Vabimo Vas k poslušanju
romskega radia RomiC
na frekvenci 97,6 MHz.**

Mednarodno sodelovanje v Oxfordu 17.4.2012-20.4.2012

Mahmudija Zumberi

Prvi dan našega bivanja v Oxfordu smo odšli v King s Center. Tam smo se predstavili gospe Ljaji Sterland in gospe Karen Fairfax Cholmeley. Nato smo s taksijem odšli obiskati ženske, ki se imenujejo Redbridge Traveller Women s Group. Tam so se predstavile in povedale kako živijo in kako se selijo, pripravile so tudi kosilo. Zelo je bilo zanimivo. Zvečer smo večerjali v tajski restavraciji, hrana mi ni bila všeč. Drugi dan smo se razdelili v dve skupini. Prva skupina je obiskala vrtec (kindergarten). Moja skupina pa osnovno šolo (Primary School New Hinksey). Pričakovala sem urejeno in higiensko šolo, vendar je bilo nasprotno. Otroci so hodili ven in not obuti, copat nimajo. V enem prostoru imajo jedilnico, telovadnico in dvorano za šolske prireditve. Všeč pa mi je bilo, da so vsi povezani kot ena velika družina in čeprav smo mi hodili okrog in jih slikali, se niso dali zmotiti. Predstavila sem jim moje delo, zanimivo jim je bilo to, kako sem imela napisano predstavitev (napisano sem imela tako, kot sem

izgovarjala). Zelo je bilo zanimivo videti tudi drugačno šolo. Če povzamem vse štiri dni, je bila to zame zelo lepa in poučna izkušnja, ki bi se je z veseljem ponovno udeležila.

Strokovna ekskurzija v Oxfordu

Samira Horvat in Mišel Horvat, romska pomočnika iz pomurske regije

Ljudska univerza Kočevje je v sklopu projekta Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II organizirala strokovno ekskurzijo v Oxford, ki je potekala med 17. in 20. aprilom 2012.

Od 26-ih romskih pomočnikov, ki smo zaposleni preko omenjenega projekta nas je bilo izbranih le 6, ki smo se lahko udeležili tega potovanja. Skupaj z nami so potovali tudi predstavniki LU Kočevje, kočevski župan, predstavniki z RIC-a

Novo mesto, predstavniki ZRS in ena predstavnica z Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.

Namen bivanja v Oxfordu je bil predvsem seznanitev s primeri dobrih praks vključevanja etničnih manjšin v proces izobraževanja in izboljšanja socializacije v tujem okolju. Obiskali smo tudi eno izmed osnovnih šol ter vrtec katerega obiskujejo otroci etničnih manjšin pri njih. Ogleдали smo si lahko vse

šolske prostore in tudi potek šolske ure na njej. Prav tako smo tudi mi romski pomočniki iz Slovenije njim predstavili svoje delo na šoli in v vrtcu.

V prostem času pa smo se odpravili na potep po Oxfordu in...prišli celo do Londona. Čeprav nam je vreme nekoliko nagajalo je vzdušje bilo prečudovito, samo potovanje pa nepozabno prijetno.

Obiskali so nas nadarjeni učenci iz osnovne šole Preserje, prisostvovali so pouku, gledališkemu maratonu poslušali šolski bend in pekli perece

Estera Horvat, romska pomočnica

Na DOŠ I Lendava smo 24. 5. 2012 gostili goste iz Preserje. V ta namen smo pripravili kratek kulturni program, kjer so se izkazali tudi naši romski otroci. Valerija in Ane Mari sta zaplesali romski ples. Gostje so bili navdušeni.

Pri slovenščini smo v ta namen izvedli okroglo mizo. Simpatični osmošolki sta povedali nekaj zanimivosti z njihove šole.

- Pokrajina v Prekmurju je ful drugačna koker pri njih, tukaj ni hribov.
- S svojimi učitelji se zelo dobro razumejo.
- Na njihovi šoli je manj hodnikov, imajo več stopnišč.
- Med šolskim letom se urnik ne spreminja.

- Osmi razred ima 4 ure slovenščine tedensko.
- Na šoli je med 600 do 700 učencev.
- V razredu je 26 učencev.
- V heterogenih skupinah pa 15 učencev.
- Devetošolci že decembra plešejo za/s starši.
- Na koncu je valeta.
- Imajo veliko interesnih dejavnosti.
- Za šolo v naravi potujejo v tujino: Rim – osem dni.
- Deveti razred je potoval v Srbijo in v Bosno. Izleti so združeni s šolo v naravi.
- Imajo sodobne metode pouka: pri zgodovini, etiki, angleščini namesto razlage učitelja gledajo

filme.

- Domače branje učitelj preveri in oceni s testom in z radijsko uro, kjer so vloge razdeljene in jih izvajajo v skupinah – učitelj opazuje in ocenjuje.
- Hoteli smo se pohvaliti z vprašanjem, če imajo projektorje v učilnicah. Povedali sta, da jih ne uporabljajo, saj imajo skoraj v vsaki učilnici interaktivne table.

V kratkem času, ki nam je bil odmerjen, smo se zelo sproščeno in koristno pogovarjali. Vsak od nas je imel pripravljeno eno vprašanje. Lepo, da smo se spoznali.

»Prijateljstvo ne pozna meja«

Prireditev ob svetovnem dnevu Romov Na OŠ Franceta Prešerna Črenšovci

Romana Glavač, prof., Mišel Horvat, romski pomočnik

Romi po vsem svetu, na obletnico prvega svetovnega kongresa Romov v Londonu 8. aprila, leta 1971, praznujejo svetovni dan. Svetovni dan Romov obeležimo tudi vsako leto na naši šoli. Tako smo 11. aprila obeležili svetovni dan Romov. Tokratna rdeča nit prireditve je bila folkora, zato se je skozi prireditev preletala prekmurska melanholija z romskim temperamentom.

Na prireditvi so nastopile tri folklorne skupine naše šole: vrtčevska folklorna skupina, ki jo vodita vzgojiteljici Petra Cigan in Tadeja

Sarjaš, otroška folklorna skupina, ki deluje pod mentorstvom učiteljice Romane Glavač in romska folklorna skupina, ki deluje pod vodstvom romskega pomočnika Mišela Horvata. Kot gostje so prireditev popestrili člani otroške folklorne skupine OŠ Beltinci, ki deluje pod vodstvom ga. Jelke Breznik, plesalka romskega plesa iz OŠ Kuzma in plesalke romske plesa iz romskega naselja Kamenci. Za presenečenje so poskrbeli bobnarji naše šole, katere je prav tako za nastop pripravljala romski pomočnik Mišel

Horvat.

Na prireditvi sta kot slavnostna govornika spregovorila mag. Marija Horvat, ravnateljica šole, in romski svetnik, g. Štefan Šarkezi, ki je ob tej priložnosti šoli podelil zahvalo za uspešno delo z učenci Romi.

Povabilo na prireditev, so se poleg gostov, množično odzvali starši romskih učencev.

S sodelovanjem različnih kultur in nastopi smo pokazali in dokazali, da skupaj zmoremo več.

Hvala vsem, ki ste kakorkoli prispele k uresničitvi te prireditve.

Proslava ob Svetovnem dnevu Romov

Estera Horvat, RP

41 let je minilo, odkar so se Romi zbrali v Londonu na I. svetovnem kongresu.

Ob njihovi obletnici smo se zbrali predstavniki osnovnih šol, srednje šole in vrtca, da slavnostno obeležimo Svetovni dan Romov.

Pred 10 leti smo prvič obeležili Svetovni dan Romov v Vrtcu Lendava, DE Dolga vas. Program je bil skromen, vendar že takrat v sodelovanju z vzgojno izobraževalnimi institucijami Občine Lendava.

Danes, 11. 4. 2012, nam je uspelo organizirati in pripraviti že 4. mednarodno proslavo ob Svetovnem dnevu Romov.

Prireditev je potekala v Gledališki in koncertni dvorani Lendava.

Glasba in ples sta nas na ta dan še posebej povezala.

Veseli nas in ponosni smo, da meje niso ovira za druženje s prijatelji iz Madžarske (Móricz Zsigmond Általános Iskola és Diákotthon Speciális Szakiskola és Gyermekotthon Lenti) in Hrvaške (Osnovna škola Mursko Središče in Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec).

Nihče ni ostal ravnodušen ob zaigrani himni Đele, đelem, v izvedbi LACOSTE BAND.

Po besedah ga. Maje Rupnik v.d. LU Kočevje so otroci in učenci prikazali pester program.

Z glasbo »Bolero« na tolkalih so posebno vzdušje ustvarili gostje, učenci Osnovne šole Gustava Šiliha

iz Maribora.

Naši učenci (DOŠ I Lendava) so se predstavili z dvema točkama, in sicer učenci 5., 6., 8. in 9. razreda so recitali pesem »Sem so sem« v treh jezikih (romščini dolgovaških Romov, madžarščini in slovenščini). Učenci 1., 3., 4., 6., 8. in 9. razreda pa so zaplesali na glasbo »Asal lake«.

Ob koncu proslave nam je zaigral LACOSTE BAND s plesalkami in povabil na oder vse nastopajoče.

Z organiziranim druženjem in ustvarjanjem si romski otroci krepijo samopodobo, se med seboj spoznavajo in družijo.

Naš moto: »SKUPAJ ZMOREMO VEČ«

Sem so sem,
so aver vorbin,
so najsem.
Mišto si,
ke žanav me, so sem.

Naj govorijo kaj hočejo,
jaz bom vedno jaz,
veder, nasmejan.

Mindik, kana kamenas
te bolden man,
žanaus sar pejale žukela.
Bri bal pe šip
taj terđarus man lenge pe rik.
Streljam z besedami,
zarivam nož v hrbet.
Ne, ne bodo me spremenili,

SEM KAR SEM!

Novice z Dolenjskega konca

Bojana Rozman

V petek, 23. 3. 2012 sta pedagoginja Katarina Šepetavc in socialna delavka Darja Padovan obiskali vrtec Pikapolonica, ki svojo dejavnost izvaja v romskem naselju Žabjak-Brezje. Sodelovali sta na roditeljskem sestanku, kjer sta staršem spregovorili o pripravi otrok na šolo in njihovi vlogi pri zagotavljanju uspešnosti otrok pri pouku. Še posebej sta poudarili pravico otrok, da se izražajo in dolžnost staršev, da skrbijo za to, da otroci hodijo v šolo. Na srečanju je s starši o skrbi za zdravje otrok spregovorila tudi dr. Dijana Majstorović.

V soboto, 14. aprila 2012, so naši romski učenci iz osnovne šole Bršljin, sodelovali na praznovanju ob svetovnem dnevu Romov. Nastopali so v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu. Na proslavi sta nas najprej pozdravila Bojan Tudija in Dušica Balážek, vidnejša predstavnik romske skupnosti na Dolenjskem. Spregovorila sta tudi novomeški župan Alojzij Muhič in Tamara Vonta, poslanka Pozitivne Slovenije. Naši učenci so se na nastop skrbno pripravljali. Učiteljica Boža Antončič je vadila z učenkami Katjo in Natalijo, ki sta v soboto zapeli pesmico Mro Piko. Duško Vidmar je s polko Franca Miheliča (Rajanje na vasi) navdušil publiko. Ob njem so na odru zaplesali otroci iz vrtca Pikapolonica, ki svojo dejavnost izvaja v romskem naselju Žabjak - Brezje. Nekateri naši romski učenci med njimi tudi Damijana Hudorovič, so na proslavi sodelovali v točkah, ki jih je pripravilo Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto ali Društvo Romano veseli. Med vrhunci proslave sta bila nastopa naše Matejke Novak s plesom hip hop in šolska plesna skupina. Esmeralda, Danija, Stojanka,

Radmila, Velinda in Marjana so pod mentorstvom romske pomočnice Bojane Rozman zaplesale ob glasbi Čhaje šukarije. Začutili smo navdušenje, ki je zavelo v dvorani!

V tem tednu, 30.5.2012 so v romskem naselju Boriha pri Metliki izvedli delavnico z naslovom PRIPRAVA SADNE KUPE. Na delavnici so otroci poimenovali in spoznavali različno sadje. Spoznavanju so se tako zelo posvetili, da so jih kasneje razvrščali po eni in dveh lastnostih v drevesnem diagramu. Iz različnih revij so otroci izrezali sadje, da so imeli lepšo in pravilnejšo predstavo kako določeno sadje izgleda, in slikice prilepili na diagram.

Kasneje je sledilo prepoznavanje sadja po tipu, vonju in okusu - zaprtimi očmi, na koncu so otroci še pripravili sadno kupo in jo z velikim in nestrpnim pričakovanjem tudi pojedli.

Ker so bili naši otroci tako zelo pridni in sodelovali, so si na koncu zaslužili zgodbico z naslovom: HRČKOVA HRUŠKA in pesmico o jabolki v našem romskem in slovenskem jeziku.

V petek, 18. 5.2012, so imeli učenci prvega razreda OŠ Bršljin pravljico uro. Učiteljici Mateja in

Tončka sta me kot romsko učiteljico povabili k uri, saj v njun razred hodi 5 romskih učencev. Povabile sta me z namenom, da preberem pravljico o čebelici v romskem jeziku. Da bodo mali Romi bolj razumeli o čem pripoveduje pravljica sem se povabila z veseljem udeležila. Ena od učiteljic je prebrala v slovenskem jeziku, jaz pa v romskem jeziku. Učenci so bili veseli, in obnovili pravljico, tako da sta bili tudi učiteljici zadovoljni. Otroci so bili mojega obiska zelo veseli, zato so mi ob koncu ure še zapeli in zaplesali. Tudi jaz sem bila zadovoljna, da sem prispevala svoj delček uspešni učni uri.

V okviru otroške delavnice, ki je v petek in soboto (6. in 7. 7. 2012) potekala v Kavarni Situla in v starem mestnem jedru v Novem mestu, je skupaj 11 udeležencev pridobivalo osnovna znanja o fotografiji, se zabavalo, spoznavalo in sklepalo nova poznanstva z vrstniki. Najboljše posnete fotografije, ki so nastale pod mentorstvom Petra Fabjančiča, bodo ob koncu avgusta na skupni razstavi razstavljene v atriju Založbe Goga na Glavnem trgu.

Znanja o fotografiranju so si pridobili tudi naši romski otroci, kajti med drugimi jih kot pravijo fotografiranje zelo pritegne in se radi udeležujejo tako zanimivih delavnic.

Delavnica je potekala v okviru projekta Ristanc pri Založbi Goga.

Miljana Gligič-Mikica na obisku

Bojana Rozman

V petek, 8. junija, nas je obiskala pisateljica Milijana Gligič – Mikica. Srečanje je potekalo v čitalnici šolske knjižnice OŠ Bršljin. Učenci 3. b razreda so pod mentorstvom učiteljice Bože Antončič zapeli in zaplesali slovensko ljudsko Na planince, nato pa je knjižničarka predstavila ga. Mikico.

Milijana Gligič – Mikica se je rodila v Smederevski Palanki v Srbiji, kjer se je tudi šolala. Kasneje je prišla v Slovenijo, kjer je delala v različnih organizacijah in projektih, v zadnjih letih pa se ukvarja s socializacijo in integracijo Romov na področju Trebnjega. O svojih izkušnjah pri tem delu je napisala knjigo za otroke Oba sva samo Roma in za odrasle Bežeči ježi.

Ga Mikica je otrokom spregovorila, zakaj je napisala knjigo Oba sva samo otroka, o razlikovanju romskih otrok in o prijateljstvu med vsemi otroki. Od doma ni poznala takega razlikovanja, zato se še posebej trudi, da bi šolarji sprejeli romske otroke medse.

Romska učenka 8. razreda Matejka Novak je prebrala skupaj s knjižničarko v romščini in slovenščini zgodbico iz knjige Med dvema ognjema, ki tudi pripoveduje o doživljajih romskih in civilnih otrok.

Ga Mikica nam je nato pripovedovala o različnih doživljajih pri

svojem srečevanju z Romi, kako so jo Romi povabili na taborjenje in ji pripravili poslastico ježa. V pogovoru z otroki je tudi poudarila, kako pomembno je, da romski otroci čim več berejo in čim prej spregovorijo v slovenščini, tako bodo dosegali tudi boljše uspehe v

šoli in imeli možnosti za boljše življenje.

Knjižničarka je otroke opozorila še na razstavo leposlovnih dvojezičnih knjig (romščina – slovenščina), katerih je v šolski knjižnici že kar precej in se zahvalila Mikici za podarjene njene knjige.

Delavnica ob materinskem dnevu

Estera Horvat romska pomočnica

V sklopu Romskega krožka smo obeležili tudi materinski dan.

V ta namen smo pripravili delavnico, ki je potekala na DOŠ I Lendava. Izvedena je bila v ponedeljek, 12. 3. 2012 v čitalnici ob 16. uri.

Povabljene so bile predvsem mamice in otroci, saj je to bil njihov dan.

Med pripravami na delavnico smo fotografirali mame in z njihovimi otroki in dali razvit fotografije, katere so kasneje uporabili pri izdelavi papirnatih rož.

V ta namen smo k sodelovanju povabili vzgojiteljice iz Vrtca Lendava, katere so nam pripravile kratek kulturni program »Ta prave kokodajse«. Tudi naši učenci so svojim mamam pripravili kratko recitacijo pesmi, z naslovom »Muri dej«. Recitali so Gorazd, Rosana, Marija in Damir v romskem in slovenskem jeziku.

Na delavnici so mamice in učenci izdelovali papirnat rože, na sredino rože so zalepili prej posneto fotografijo in jo oblepili s krep papirjem.

Vmes smo se odrasli okrepčali s kavo in vodo, otroci pa s piškoti in sokovi.

Narejene izdelke smo za kratek čas razstavili v knjižnici naše šole.

Po končani delavnici so mamice izdelke odnesle domov.

Delavnice se je udeležilo 43 udeležencev, od tega 22 učencev, 15 mamic, 2 otroka iz vrtca, 2 zunanja obiskovalca in 2 učiteljici (Estera Horvat, romska pomočnica in Nataša Kotnjek, svetovalna delavka – organizatorki).

Velikonočna delavnica

Estera Horvat, romska pomočnica

V sklopu Romskega krožka na DOŠ I Lendava sem pripravila Velikonočno delavnico, ki je potekala v petek, 30. 3. 2012 v učilnicah 36 in 39.

Velikonočna delavnica se je pričela ob 13 uri s kratkim kulturnim programom »Piščanček«, ki so ga izvedle vzgojiteljice Vrtca Lendava.

Povabljeni so bili romski starši in

otroci. Vabilu so se odzvali v lepem številu.

Po kulturnem programu je sledila delavnica. Prisotni so bili razdeljeni v dve skupini.

Prva skupina je barvala pirhe z zeleno, rumeno, modro in rdečo barvo. Druga skupina pa je izdelovala piščančke iz rumene volne. Vsi narejeni izdelki so bili razstavljeni v avli DOŠ I Lendava.

Velikonočne delavnice se je udeležilo 38 udeležencev, od tega 18 učencev naše šole, 12 staršev, 5 zunanjih obiskovalcev, 1 otrok iz vrtca, 2 učitelja (Estera Horvat, romska pomočnica – organizatorica in Nataša Kotnjek, svetovalna delavka) ter 2. razred iz OPB-ja, ki si je ogledal le kulturni program.

Rekreacijska delavnica ob koncu šolskega leta na OŠ Franceta Prešerna Črenšovci

Mišel Horvat, romski pomočnik

15.6. 2012 smo na OŠ Franceta Prešerna Črenšovci pripravili zaključno rekreacijsko delavnico za učence Rome in njihove starše. Na delavnico so se Romski starši odzvali v velikem številu in se sproščeno prepustili doživetju. Na ta način smo zaključili šolsko leto, vendar ne tudi sodelovanja.

Za celoletno sodelovanje in izkazano zaupanje so s strani šole prejeli tudi pisno zahvalo.

Sodobna romska ženska

Romic

Romsko kulturno in turistično društva Pušča je v okviru romskega festivala Romano čhon, pripravil okroglo mizo na temo: Sodobna romska ženska- od depriviligacije k socialni vključenosti. Predavatelji in udeleženci okrogle mize so govorili o položaju romske ženske danes in o možnostih izboljšanja njihovega položaja ter o pravicah Rominj, možnostih vključevanja v širšo družbo ter izobraževalnih in zaposlitvenih programih. Po končani okrogli mizi so ob zvokih romske violine pripravile »zdravo romsko malico«.

Že sam položaj Romov je slab, položaj romskih žensk v naši družbi je še veliko slabši. Ko se govori o romski populaciji, je romska

ženska spregledana, politično nevidna. Romska ženska je omejena skoraj izključno na vlogo matere, gospodinjice in žene oz. partnerke. Udeleženke so izboljšanje položaja romskih žensk poudarile predvsem izobraževanje, ki se mora začeti pri otrocih, je mnenja Sonja Horvat. Rominje so ena izmed najbolj ranljivih skupin, saj se soočajo z multi diskriminacijo na podlagi spola, etničnosti in socioekonomskega statusa, zaradi česar se jim odrekajo temeljne človekove pravice do izobrazbe, zaposlovanja, zdravstvene oskrbe, domovanja, hkrati pa so tudi žrtve trgovanja z belim blagom, rasnega oz. etničnega nasilja, prisilne sterilizacije. Vera Klopčič, z inštituta za narodnostna vpraša-

nja, je v svojem predavanju predstavila položaj romskih žensk na Dolenjskem in naredila primerjavo z položajem žensk v Prekmurju. Za boljši položaj romskih žensk je pomembno vključevanje Rominj v izobraževanje med katerimi so tudi neformalna izobraževanja. Pomemben korak je potreben narediti pri osveščanju neromov o romski kulturi.

Povzetek: U Romanu kulturno turistično društvo Pušča kerdja khugjasto stolu pri souh sinja vakeribe palu romane žuvjengru položaj. U žuvja so sanabi odtoj phende hot bi u sika-vibe udaub so šej lekfidder pomožijnel hot na ovna dureder diskriminerime sar žuvja te sar Romnja.

